

Täysistunto

Tiistai 18.11.2025 klo 14.00—21.13

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 119/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 21/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Lyly.

Keskustelu

18.26 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on entisestä elämästä tuttu asia. Tämä Työllisyysrahaston vakuutusmaksun suuruus määräytyy työttömyyden perusteella käytännössä suoraan, ja nyt kun meillä on korkea työttömyys, niin tämä vakuutusmaksu tässä nousee. Tässähän kävi pari vuotta sitten niin, että työttömyysvakuutusmaksua laskettiin voimakkaasti alaspäin johtuen siitä syystä, että Työllisyysrahaston puskuri oli täynnä, ja sitten toinen syy oli se, että työttömyysturvaa on leikattu hyvin voimakkaasti, joten myöskään niitä vakuutusmaksuja ei ole tarvinnut kerätä siinä määrin, kun tämä on ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoitukseen kuuluva vakuutusmaksu. Tässä mielessä tämä vakuutusmaksun nousu nyt noin 0,3 prosenttiyksiköllä ylöspäin niin palkansaajapuolella kuin työnantajapuolella on ihan perusteltua, kun katsotaan tätä työttömyyden tasoa tällä hetkellä.

Arvoisa rouva puhemies! Se, minkä takia pyysin tämän puheenvuoron, liittyy tähän puskurin suuruuteen. Kun meillä on Työllisyysrahastossa puskuri, jonka arvioitiin olevan noin 1 296 miljoonaa euroa, niin tämä puskuri on sellainen asia, jonka pitäisi meillä olla suurempi kuin se tänä päivänä on. Nimenomaan sen idea on taustalla se, että silloin kun on hyvä aika, niin vakuutusmaksulla voidaan kerätä sitä puskuria vähän korkeammaksi, ja sitten kun tulee tällainen korkea työttömyys ja suhdanne on huonompi, niin sitä ei tarvitsisi nostaa. Sillä kyllä pystyttäisiin sitä vakuutusmaksun nousutarvetta leikkaamaan pois, ja sillä tavalla silloin, kun on huono talouden tilanne muutenkin, ei vakuutusmaksuun tarvitsisi sitä nousua tehdä. Jos se olisi suurempi, niin me pystyttäisiin tällainen pitempi suhdanne hoitamaan sillä puskurilla paremmin kuin tänä päivänä. Sen takia tämän puskurin pitäisi olla suurempi, ja toivottavasti jatkossa pystytään tekemään se. Se on ylöspäin ja alaspäin, siellä on kumpaankin suuntaan oleva puskuri, eli velkaa voidaan ottaa enempi ja taas vastaavasti voidaan kerätä enempi plussan puolelle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

Tämä puskuri aikoinaan on tullut sen takia, että silloin kun on menty yhteiseen rahaan, niin tähän työttömyysturvaan liitettiin tällainen puskuri, ja sitten eläkejärjestelmässä on oma puskurinsa. Tämä liittyy siihen, että kun rahan arvo pysyi samana, niin näillä on pysytty sitten näitä tarpeita hoitamaan. Siinä mielessä toivon mukaan jatkossa päästään siihen, että tätä puskuria voidaan kasvattaa ja saada siitä toimivampi kuin tänä päivänä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.30 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Laajennan keskustelua tästä esimerkkitapauksesta vielä hieman laajemmaksi. Olen havainnut, että erityisesti tässä kuluvan vuoden aikana meillä on ollut useita lakiesityksiä — ja tänäänkin itse asiassa asialistalla on muutamia sellaisia — joissa kysymys on valtion budjetin ja sosiaaliturvarahastojen välisistä suhteista. Sosiaalivakuutushan perustuu vakuutusperiaatteeseen, eli vakuutetut maksavat vuosittain tiettyä rahaa, joka sitten kerätään sinne rahastoihin, ja sieltä voidaan niitä etuuksia edelleen maksaa. Se vakuutetun käsite vaihtelee eri sosiaaliturvalajeissa. Esimerkiksi sairaanhoitovakuutuksessa sitä vakuutusmaksua peritään palkansaajilta, eläkeläisiltä ja yrittäjiltä, ja sitten työtulovakuutuksessa, jolla esimerkiksi sairauspäivärahoja korvataan, myös työnantajilla on merkittävä maksurooli. Nyt on käynyt selvästi ilmi, että liikuttelulla rahoja eri suuntiin näiden sosiaaliturvarahastojen, jotka siis kerätään vakuutuksen kautta, ja sitten valtion budjetin, jossa sitten taas tulolähteenä ovat useimmiten erimuotoiset verotulot, välillä saadaan tietyllä tavalla tällaisista tasapainotusta aikaiseksi, jota ihan aiheesta kutsutaan välillä kikkailuksi.

Mainitsen tässä nyt tietysti esimerkkinä tämän niin sanotun pikavipin sieltä Valtion Eläkerahastosta. No sitten työttömyysturvan leikkausten seurauksena tehtiin niin sanottu kanavointiratkaisu vuosi sitten, jolloin otettiin valtion budjetin hyödyksi kokonaan se leikkaushyöty, vaikka käytännössä työttömyysturvaa olivat rahoittaneet myös vakuutetut ja sitten valtion budjetin kautta veronmaksajat. No, sitten sairausvakuutuksessa tapahtui samalla tavalla. Aikaisemmin kaksi kolmasosaa sairausvakuutuksesta rahoitettiin valtion budjetin kautta ja yksi kolmasosa kerättiin vakuutetuilta. Nyt se on fifty-fifty eli puolet ja puolet, tarkasti ottaen muistaakseni 51,7 prosenttia ja sitten vastaavasti hieman alle 51 prosenttia.

Nyt olen kutsunut itse minikanavoinniksi sellaista lakiesitystä, jota parhaillaan käsitellään esimerkiksi apteekkilouden osalta. Siinä jälleen ehdollisen korvattavuuden tietyt rahoitukset otetaan kokonaan valtion budjetin hyödyksi ja vastaavasti sitten joudutaan korottamaan sitä vakuutetuilta kerättyä osuutta. Täällä tulevat myöhemmin tänään vielä käsitteilyyn nämä matkakorvaukset, ja tämä on sellainen asia, joka minun mielestäni pitäisi eduskunnassa käsitellä vaikkapa valtiovarainvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan yhteisessä tapaamisessa. Meillä on 11 miljardia kaiken kaikkiaan eläkkeisiin menevää rahaa tuolla valtion budjetissa, mutta monessa eri kohdassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.33 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on sillä tavalla mielenkiintoinen tämä työttömyysturvan rahoitus, kun tässä vakuutusmaksujen kautta ansiosidonnainen turva maksetaan työttömyysturvan vakuutusmaksuilla, työttömyysvakuutusmaksuilla, eli sen peruspäivärahan 37,21 yläpuolella oleva vakuutus hoidetaan vakuutusmaksuilla. Nyt tässä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

tapahtuu vähän niin — mihin Lindénkin viittasi — että kun meillä on ansiosidonnainen turva ja nyt siirretään peruspäiväraha ja työmarkkinatuki samaksi yleisturvaksi, niin yleisturvan rahoituksesta osa tullaan nyt keräämään työttömyysvakuutusmaksujen kautta. Tämä on tavallaan ihan uusi avaus, kun mennään sellaiselle alueelle, jonka rahoitus aikaisemmin on hoidettu valtion ja Kelan kautta, ja nyt vakuutetut eli palkansaaajat ja sitten työnantajat vakuutusmaksuilla maksavat myös osan yleisturvasta. Tämä on semmoinen asia, jota ei ole näissä esityksissä paljon pohdittu, kun täällä on tätä käsitelty. Kysymyksiä on heitetty tästä, mutta onko tämä jonkun uuden polun avaus? Se minua ainakin tässä huolestuttaa.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen asia, joka tässä on: Kun tämä puskuri nyt ensi vuoden lopussa olisi tämän arvion mukaan 480 miljoonan luokkaa, niin sen puskurin pitäisi olla siellä 1 300 miljoonan euron luokkaa, kun se on täynnä. Tämä on sitä julkisen talouden toimivuutta, että me näillä sosiaalirahastoilla puskuroidaan niitä asioita: hyvänä aikana vähän laitetaan sivuun ja huonona aikana voidaan sitten käyttää. Tämä on sen julkisen hallinnon hyvä puoli, että näin meidän pitäisi tehdä vastasyklistä talouspolitiikkaa myöskin julkisen hallinnon toiminnassa, kun vakuutusmaksuilla voi näitäkin asioita säädellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

18.35 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuka sen hännän nostaisi, ellei kissa itse? Uskallan näinkin räväkästi sanoa tässä, että avasimme äsken edustaja Lylyn kanssa keskustelunaiheen siitä, että kyllä eduskunnassa pitäisi käydä tällaista finanssipoliittista keskustelua juuri tästä, mikä on siellä sosiaalivakuutuksessa olevien vakuutettujen mak-suosuus ja mikä on sitten valtion budjetin osuus, ja nyt näitä asioita käsitellään täällä yksittäisinä lakeina pala kerrallaan.

Muistuttaisin, että kun me puhumme siitä hyvin tärkeästä asiasta, mikä on veroaste Suomessa, niin veroastehan on kaikkien maksamiemme verojen ja sosiaaliturvan maksujen yhteissumma suhteutettuna bruttokansantuotteeseen. Näin ollen, jos me vaikkapa 50 miljoonaa tai 500 miljoonaa siirrämme sieltä valtion budjetin puolelta eli verorahoituksen puolelta, sinne sosiaaliturvan puolelle niin, että vakuutetut maksavat sen, niin siinä käytännössä se ei vaikuta siihen veroasteeseen, koska molemmilla puolilla tapahtuva rahan keräys veronmaksajilta ja vakuutetuilta lasketaan yhteen siellä bruttoveroasteessa. Tämä on nyt erittäin tärkeä asia, josta pitää keskustella, kun tehdään tällaisia suuria taloudellisia siirtoja täällä valtiontaloudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen.

18.36 Ville Valkonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun huomaa, että meillä on aikaa ennen seuraavaan asiakohtaan, jota esittelee edustaja Satonen, joka vielä on saapuvilla, niin olisin kysynyt edustaja Lindéniltä, kun viittasitte tähän merkittävään, periaatteelliseenkin keskusteluun julkisen talouden rahavirroista, mitä tarkalleen tarkoittitte ja mihin suuntaan asiaa kehittäisitte.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén

18.37 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Otan konkreettisen esimerkin nyt esimerkiksi aika pienessä asiassa kokonaisuuden kannalta, mutta se so-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

pii esimerkiksi: apteekkitalouden säästöissä. 90 miljoonaa euroa on sellainen rahasumma, — tänään muuten kuulin tuossa juuri Kelan valtuutettujen kokouksessa, että se on oikeasti yli 100 miljoonaa, mutta siinä hallituksen esityksessä on laskettu 90 miljoonaa — joka on ehdollisen korvattavuuden summa, joka vuosittain palautuu lääketeollisuudelta valtiolle tietyissä lääkeryhmissä, jotka ovat uusia, kalliita lääkkeitä, jotka ovat vähän niin kuin korkeiluluonteisessa käytössä. Ja kun se on aikaisemmin palautunut, niin se on palautunut sillä jakosuhteella, että se, kuinka paljon valtion budjetin kautta maksamme sairausvakuutuksesta — eli nykyisin se on noin puolet, ja sitten toinen puoli tulee sieltä sairausvakuutuksen puolelta — on palautunut molemmille puolille. Nyt sitä muutetaan niin, että valtio ottaa sen kokonaan, ja se käytännössä tarkoittaa sitä, että sitä vakuutettujen maksamaa sairaanhoitomaksua joudutaan nostamaan prosentuaalisesti hyvin vähän, 0,03 prosenttia, mutta se kerryttää sitten kuitenkin sieltä sen summan, joka nyt sitten toisaalta imetään säästönä sinne valtiontalouden puolelle.

Se, kumpi tässä olisi oikeudenmukaisempi ratkaisu, on asia, mikä pitäisi selvittää. Valtion puolella meillä on progressiivinen vero, mutta se on tietysti vain osa ansiotuloverotusta. Sitten meillä on siellä arvonlisävero ja meillä on muita veroja, niin kuin tiedämme, jotka eivät ole progressiivisia. Meillä on yhteisövero, meillä on pääomaverot siellä. Eli väitän, että näiden kohtaantuminen maksajille, jotka ovat fyysisesti käytännössä samoja ihmisiä, — välillä kutsumme heitä vakuutetuiksi ja välillä kutsumme heitä veronmaksajiksi — on kuitenkin sellainen, että tämä pitäisi selvittää. Eli minusta tämän keskustelunavauksen idea on selvittää näitä tulonjakovaikutuksia. En ottaisi vielä tässä kovin voimakasta kantaa siihen, kumpi on se, mitä pitäisi kasvattaa. Nyt näkyy tällä hetkellä kasvatettavan tätä sosiaaliturvarahastojen osuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.39 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Kysymys on siitä, että kun vakuutusmaksuilla kerätään näitä erilaisia sosiaaliturvaan liittyviä asioita, niin kuinka hyvin se vakuutusmaksuluonne säilyy siinä, kuinka ne etuudet kohtaavat sitä, kuinka vakuutuksilla hoidetaan näitä asioita. Tietenkin se on se kysymys, että mennään eri rajojen ylitse.

Toisaalta jossakin yhteydessä voidaan sanoa, että hyvinvointiyhteiskunta on kokonaisuudessaan tavallisille ihmisille se vakuutus, koska voidaan sanoa, että se on paras henkivakuutus täällä Suomessa, kun on tällaiset palvelut, mitä meilläkin nyt on, tavallaan sillä veronmaksulla, mitä me tehdään. Mutta siinäkin on toisenlainen veronkantosysteemi, ja tämä on vakuutusmaksu, joka tulee tietyn prosentin osalta palkasta, ja se on kaikille samankokoinen. Tässä mielessä näitä asioita kannattaa pohtia, ja mielestäni näitä pitäisi käydä läpi.

Sitten on vielä mielenkiintoista nähdä se, että kun katsotaan verotusta, niin kun täällä katsotaan eri palkansaaajien, eläkeläisten ja työttömien verotusta, niin palkansaaajilla nämä vakuutusmaksut ovat siellä veroluonteisina asioina näkyvissä, ja sen takia palkansaaajan verotus on keveämpi kuin eläkeläisten verotus, puhumattakaan sitten työttömien verotuksesta. Tämä on kokonaisuus, jota meidän pitää tässä yhdessä miettiä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2025 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 119/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.